

Ovaj gubitak iz vida bitka kao rada — što nije propust, nego se time baš priređuje svelt i jedino gospodstvo rada u njegovu svijetu — predodređuje karakter, tip i verziju mišljenja u Marxovu djelu, a time, dakako, i sva ona tumačenja i nerazumijevanja, nesporazume i promašaje kojima je djelo izvrgnuto, u prijatelja i neprijatelja.

Tako je moguće da se filozofijsko (metafizičko) podrijetlo eminentne teme: *metafizika u obratu k metafizičnosti same fizike* (u najširem smislu), metafizika kroz fiziku naskroz, kao i obratno: *k fizičnosti same metafizike* — po kojem su specijalne znanosti u svojoj znanstvenosti i sama znanstveno otkrivena „zbilja“ (kao *jedinstvo* bitka, biti i pojma)³⁶ legitimni nasljednici filozofije, — prikazuju

zultate, a ne polaženjem od neke instancije koja je ispod njegove razine. Pri tom nam vodeća misao, nasuprot metafizici, mora biti razlikovanje bitka i najvišeg bića, a ne njihovih konfuzija. Zadatak je u tome: naći put kojim ovo esse izlazi iz formalnih i apstraktnih određenja, ne u smislu procesualnog poistovećivanja esse i ens, nego u smislu otvaranja *vlastite* punine bitka.

³⁶ Tu je odlučujuća razlika spram Hegela: Elementar jedinstva *nije* u pojmu kao istini bitka i biti (usporedi G. W. F. Hegel, *Enzyklopädie...* (1830) izd. Fr. Nicolini i O. Pöggeler, F. Meiner, Hamburg 1959, § 159, str. 149). Marx naprotiv, pojam — u skladu sa svojim shvaćanjem filozofije kao „teorijskog duha“ nasuprot njegove „praktičke energije, volje“ kojom „istupa iz Amcrtova carstva sjena“ i „obraća se protiv svjetske, bez njega prisutne zbilje“ — razumije kao nešto samo „subjektivno“, kasnije čak kao „subjektivističko“, samo „u glavi“ i tako dalje, pa elementar jedinstva vidi u *zbilji* (Wirklichkeit), ne onoj bez „duha“, bez „filozofije“, nego konkretno artikuliranoj zbilji *na koju su*, [kao na razvijeno određenje biti (Wesen) u smislu „samoostalnosti“ (usporedi gore citirani Marxov tekst, od kojeg smo pošli, i Hegel, l. c., § 158, str. 148), u svojoj „istini“, to jest za Marxa: u slaganju egzistencije i biti, posebne zbilje i cjeline, vanjskog i unutrašnjeg itd., a ne u slaganju, kako hoće Hegel, realiteta s pojmom, ako pod ovim na kraju valja razumjeti „filozofijski“ pojam koji ipak *ostaje* u ele-